

PRACTICA LA JUSTICIA

deixa la teva empremta

GUIA de
CAMPANYA

CAMPANYA INSTITUCIONAL
2015-2016

PRESENTACIÓ

Amb la campanya **Estima i viu la justícia**, hem emprès un camí cap a les fonts, a les arrels de les nostres essència i identitat, per recordar-les, actuar en conseqüència, ser presència activa i un referent en valors en la societat, especialment en aquest temps en què les persones semblen haver perdut valor.

La dignitat de les persones i els seus drets, el treball per la justícia i el paper fonamental i transcendent de la comunitat cristiana en la transformació real dels diferents àmbits socials, tant en la dimensió nacional com internacional, són els eixos *principals* d'aquesta campanya, que des de l'anunci de l'esperança vol també denunciar totes les situacions d'injustícia que viuen les persones més vulnerables del nostre entorn.

La nostra aposta per construir una fraternitat compromesa arrelada en el ser persones d'una sola família humana, amb la mateixa dignitat i els mateixos drets, ens porta aquest curs a posar la mirada en el fet que practicar la justícia, vetllar pels drets fonamentals de les persones i fer-los possibles, és imprescindible per eradicar la pobresa en el món.

Prendre consciència que practicar la justícia és una responsabilitat de tots implica un compromís actiu amb la defensa dels drets propis i aliens, fent-los possibles per a tothom des del lloc que cadascú ocupa en la societat.

Amb aquesta nova campanya convidem totes les persones, les comunitats, la ciutadania, a **deixar la seva empremta de justícia** per construir un entorn, una societat, sostenible per a les persones i per al medi ambient. Adoptar un estil de vida solidari i just, participar de forma compromesa amb gestos i accions concretes per afavorir el respecte dels drets fonamentals de tothom, és el nostre repte.

FONAMENTACIÓ

“L’amor cristià al proïsme i la justícia no es poden separar, perquè l’amor implica una exigència de la justícia, és a dir, el reconeixement de la dignitat i dels drets del proïsme” (Sínodo dels bisbes, 1971).

Com recull el Model d’Acció Social de Càritas (MAS), l’amor es va realitzant en la història, no és només futur. Es concreta en l’establiment de les relacions humanes regides per la justícia, el bé comú i el destí universal dels béns, i els altres principis de la doctrina social de l’Església.

El Déu cristià és el Déu que ens crida a construir la fraternitat en el món practicant i defensant la justícia, fins al punt que creure en Déu és practicar la justícia i exigir-la. Per això, conculcar la justícia es converteix en negació del mateix Déu.¹

A Càritas treballem per la justícia, com diu el nostre lema. Primer de tot la justícia. Cal donar a cadascú «el que és seu», el que li correspon en justícia, i no es pot donar per caritat el que es deu en justícia. És aquesta una afirmació molt repetida en la doctrina social de l’Església.² La justícia és la primera exigència de la caritat. Estimar el proïsme significa respectar amb els fets el proïsme en la seva dignitat personal i en els seus inalienables drets (...).³

Diem justícia i ens referim a «la voluntat constant i permanent de donar a cadascú el que és seu» (Ulpià). Donar a cadascú el que és seu significa donar a cadascú allò a què té dret, allò que necessita per viure amb dignitat. És a dir, «cal satisfer primer de tot les exigències de la justícia, de manera que no s’ofereixi com a ajuda de caritat el que es

deu a títol de justícia» (Sant Joan Crisòstom). Les primeres comunitats cristianes donen testimoni d’aquesta forma d’actuar: «Cap d’ells no considerava com a propis els béns que posseïa, sinó que tot estava al servei de tots» (Ac 4, 32-35).

Hi ha uns béns de justícia en raó de la pertinença a una mateixa humanitat. Són uns mínims de justícia més enllà dels quals no hi ha vida humana, ni resulta viable: aliments, habitatge, vestit, feina, participació... Aquests béns no es poden mercantilitzar i han de ser garantits per les institucions públiques (V. Renes). Per això, les persones i en concret els cristians no podem inhibir-nos de fer possible la justícia en la nostra realitat. «Si algú que posseeix béns en aquest món veu el seu germà que passa necessitat i li tanca les entranyes, com pot habitar dintre d’ell l’amor de Déu?» (1Jn 3, 17).

«Déu destinà la terra, amb tot el que s’hi conté, per a ús de tots els homes i pobles, talment que els béns creats aflueixin de manera equitativa a tots, essent-ne guia la justícia, companya de la caritat.»⁴

El desenvolupament integral de l’home no pot tenir lloc sense el desenvolupament solidari de la humanitat⁵. Per assolir aquest objectiu, és imprescindible posar en joc tres deures: deure de solidaritat, en l’ajuda que les nacions riques han d’aportar als països en vies de desenvolupament; deure de justícia social, redreçant les relacions comercials defectuoses entre els pobles forts i

¹ Cf Dt 10, 18; 19, 15. Am 5, 2-24. Is 1, 17. Jr 22, 16. 1Jn 2, 29; 3, 10. Jm 3, 18.

² Cf *Deu caritas est* 27 i 28; *Caritas in veritate* 6; *L’Església i el pobres*, 48-50.

³ ALFARO, J. *Cristianismo y Justicia*, PPC, 1973.

⁴ *Gaudium et spes* (GS), 69.

⁵ *Populorum progressio* (PP), 43

els pobles dèbils; deure de caritat universal, per la promoció d'un món més humà per a tothom, on tothom hagi de donar i rebre, sense que el progrés dels uns sigui un obstacle per al desenvolupament dels altres⁶.

El sant pare Francesc ens recordarà també que la mateixa solidaritat s'ha de viure com la decisió de retornar al pobre el que li pertany i defensar els seus drets (cf. *Evangelii gaudium*, 189 i 190).

L'ordre i el desenvolupament socials dependran del compliment responsable per part de les persones de tots i cadascun dels seus deures, per exercir igualment els drets que li corresponen, però això no serà possible si no posem en pràctica els principis de la veritat, la justícia i l'amor als altres.

Es tracta d'adoptar un estil de vida que ens mena a ser «agents de transformació en tots els àmbits —laboral, familiar, al barri— i en tots els espais de convivència que hi trobem»⁷.

La coherència entre vida, pensament i acció és la que alimenta el veritable compromís amb la transformació del nostre món, prenent partit per les persones i les seves vides, per les realitats injustes que estem cridats a eradicar. Així, «els hàbits de solidaritat, quan es fan carn, obren camí a altres transformacions estructurals i les tornen possibles»⁸.

Aquest compromís s'acompanya de la denúncia profètica, que requereix conèixer i discernir les realitats de pobresa i marginació i les seves causes, i ens porta a sortir d'una complaença que amb freqüència ens conforta, per prendre postura activa de denúncia i lluita contra la injustícia i de defensa dels drets de l'altre. Aquesta denúncia, exercida a la llum de l'Evangelí, neix de la compas-

sió per i amb l'altre, de sentir com a propi el dolor de l'altre, i va més enllà de la condemna d'uns fets o capteniments. Implica un anunci, un camí de propostes alliberadores en què es compleixen de nou les paraules del profeta Isaïes: «L'Esperit del Senyor, Déu sobirà, reposa sobre meu (...). M'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a curar els cors desfets, a proclamar als captius la llibertat...»⁹.

Aquests principis ens porten a vetllar pel bé comú i per fer-lo possible per a tothom seguint el criteri de la universalitat. «L'home, usant de tals béns, ha de considerar les coses exteriors que legítimament posseeix, no solament com a pròpies seves, sinó també com a comunes, en el sentit que puguin ser profitoses, no sols per a ell sinó també per als altres»¹⁰.

El bé comú «no consisteix en la simple suma dels béns particulars de cada subjecte del cos social. Essent de tots i de cadascun, és i roman comú, perquè és indivisible i perquè solament junts és possible assolir-lo, acréixer-lo i custodiar-lo»¹¹. La nostra atenció no solament ha d'estar posada en l'interès de la majoria, sinó preferentment¹² en els qui pateixen les conseqüències d'un ordre socioeconòmic manifestament injust, es trobin on es trobin.

D'aquesta manera, «el destí universal dels béns comporta un esforç comú dirigit a obtenir per a cada persona i per a tots els pobles les condicions necessàries d'un desenvolupament integral, de manera que tothom pugui contribuir a la promoció d'un món més humà»¹³.

⁶ PP, 44.

⁷ ABRIL, A. *Presencia profética de Cáritas en el contexto actual*. Madrid, 2012, p. 35.

⁸ *Evangelii gaudium* (EG), 189.

⁹ Is 61, 1-2.

¹⁰ *Gaudium et spes*, 69.

¹¹ Doctrina Social de l'Església (DSE), 164

¹² Cf. *Document de Puebla*, 1134-1165.

¹³ DSE, 175.

OBJECTIUS

- Sensibilitzar sobre la importància de recuperar com a valor la dignitat de totes les persones i la necessitat urgent de vetllar pels drets fonamentals de cadascú com a premissa per eradicar la pobresa i les situacions d'injustícia al món, i fer-los possibles.
- Animar i comunicar els missatges de Càritas des de l'esperança que es genera en les persones que ja participen en els projectes socials que desenvolupa, i que són testimoni real de la transformació de la nostra societat.
- Denunciar les injustícies des de la tasca per eradicar la fam i la pobresa en el món, tant en la seva dimensió nacional com internacional.
- Animar perquè la comunitat cristiana i la resta de la societat adoptem hàbits més solidaris i compromesos amb els drets de les persones i amb la cura del medi ambient.

QUÈ ET PROPOSEM AMB AQUESTA CAMPANYA?

Que la teva empremta de justícia sigui sostenible per a tothom.

Com?

- Adoptant un estil de vida solidari i sostenible amb les persones i el medi ambient.
- Enfortint la participació i la pràctica dels drets.

CONTINGUTS

Practicar la justícia: sis punts de partida

1. La persona humana i els seus drets

«L'Església es preocupa de la vida humana en la societat, amb la consciència que de la qualitat de la vida social, és a dir, de les relacions de justícia i d'amor que la formen, depèn de manera decisiva la tutela i la promoció de les persones que constitueixen cadascuna de les comunitats. En la societat, en efecte, estan en joc la dignitat i els drets de la persona i la pau en les relacions entre les persones i entre les comunitats. Aquests béns els ha d'assolir i els ha de garantir la comunitat social»¹⁴.

«Només el reconeixement de la dignitat humana fa possible el creixement comú i personal de totes les persones» (cf. Jm 2, 19). La persona, en tant que ésser integral i social, és el centre de la nostra acció, centre de qualsevol ordre social. La persona no és un instrument al servei de la producció i el lucre, sinó que és l'economia la que ha d'estar al servei de la persona i del seu desenvolupament integral, com recull el sant pare Francesc en *Evangelii gaudium*.

Necessitem un model de desenvolupament que situï la persona en el centre, perquè si no és així l'economia es converteix en font permanent d'injustícia i exclusió.

2. La cerca del bé comú

El bé comú és la tasca de cada ésser humà per garantir i protegir la vida digna de qualsevol

persona, és a dir, fer el possible perquè tingui tot allò necessari per a una vida veritablement humana. Desitjar el bé comú i esforçar-se per aconseguir-lo és exigència de justícia i caritat. Treballar pel bé comú consisteix a vetllar i tenir cura perquè el conjunt d'institucions que conformen la vida social, jurídica, civil, políticament i culturalment, flueixin en harmonia, afavorint un ordre just i equitatiu per a totes les persones.

L'amor al proïsme es reflecteix en la tasca per un bé comú que respongui a les necessitats reals de les persones, de la ciutadania. L'economia, que ocupa un important espai en les relacions humanes, requereix, avui més que mai, un saludable i necessari sentit comú per situar les persones i la resta d'éssers vius en el centre del sistema econòmic, per tal que pugui servir a aquestes necessitats i aconseguir així que els diferents actors econòmics s'organitzin de forma humana, cooperativa, solidària, ecològica i democràtica.

Com diu el sant pare Francesc, «l'economia, com la mateixa paraula indica, hauria de ser l'art d'assolir una adequada administració de la casa comuna, que és el món sencer»¹⁵.

3. El destí universal dels béns

Cadascú ha d'usar els béns no com a propis, sinó com a comuns, per que serveixin al profit propi i el del nostre proïsme. Tothom té dret als béns necessaris, i fins i tot en cas d'extrema necessitat

¹⁴ Compendi de la Doctrina Social de l'Església, 81.

¹⁵ EG, 206.

ha de procurar-se l'indispensable de les riqueses dels altres. Tenim el deure de retornar als béns la finalitat primera, l'ús comú per a bé de totes les persones i tots els pobles. D'aquesta forma, la Doctrina Social de l'Església deixa clar que els béns han d'estar al servei de les persones i no al revés.

Com recull la Instrucció Pastoral «L'Església, servidora dels pobres»¹⁶, en una cultura que exclou i oblida els més pobres, fins al punt de considerar-los una desferra per a aquesta societat del consum i del benestar, és urgent prendre consciència que també són persones, amb els mateixos drets i deures que la resta de la humanitat.

Aquesta Instrucció també expressa que el destí universal dels béns cal estendre'l avui als fruits del recent progrés econòmic i tecnològic, els quals no han de constituir un monopoli exclusiu d'uns quants, sinó que han d'estar al servei de les necessitats primàries de tots els éssers humans.

4. Solidaritat i defensa de drets i deures

La solidaritat és la pregonia comunió entre les persones: el que li passa al meu germà, el meu proïsme, a mi també em passa. La solidaritat és l'espai on les persones posen els seus esforços per aconseguir el bé comú de tothom, per assolir una vida digna per a tothom. Per al sant pare Francesc, «suposa crear una nova mentalitat que pensi en termes de comunitat, de prioritat de la vida de tots sobre l'apropiació dels béns per part d'alguns»¹⁷.

És important recordar que qui té la responsabilitat de garantir la realització dels drets dels ciutadans és la comunitat política, com diu no-

vament la Instrucció. Són el seus gestors els responsables de promoure les condicions necessàries perquè els drets econòmics i socials puguin ser satisfets, com el dret al treball digne, a un habitatge adequat, a la protecció de la salut, a una educació en igualtat i llibertat. I tot això sense oblidar que juntament amb els drets, l'ésser humà és també subjecte de deures, cosa que també comporta una quota de responsabilitat personal i col·lectiva per fer que siguin possibles i respectats per tothom.

5. El principi de subsidiarietat

És aquell principi que permet un equilibri just entre l'esfera pública i la privada, reclamant a l'Estat el suport a les organitzacions intermèdies i el foment de la seva participació en la vida social. Ajuda a regular la complexitat de relacions que es donen en el teixit social associatiu, permetent l'actuació i llibertat de moviment evitant controls excessius o paternalismes per part de l'Estat, i també evitant omissions per part dels qui han de garantir els drets fonamentals.

6. La participació

És a la vegada un dret i un deure de totes les persones, perquè s'involucrin activament en la consecució del bé comú, perquè s'impliquin en la bona marxa de la societat en què viuen, assumint la seva responsabilitat i contribuint activament en la construcció d'un món millor per a tothom, i en especial per als més vulnerables. La participació ens competeix a tots, en tots els àmbits socials, sigui quina sigui la responsabilitat o rol que cada persona exerceix en la societat. L'exercici de la caritat i la justícia social requereix la nostra participació com a membres actius de la família humana, a la qual pertanyem.

¹⁶ CV Assemblea Plenària de la CEE, 24 d'abril de 2015.

¹⁷ EG, 188, 189.

Pautes per deixar empremta

«Que cadascú doni allò que de cor ha decidit, no de mala gana ni per força, perquè Déu estima el qui dóna amb alegria» (2Co 9, 7).

OBRIR ELS ULLS. ACTITUD DE RENOVACIÓ I CONVERSIÓ. Deixar espai a l'esperança

Obrir els ulls però no per mirar a qualsevol lloc, sinó per mirar amb perspectiva, amb consciència, amb valentia; mirar la realitat de nosaltres cap a fora per trobar-nos, nosaltres i les altres persones.

I en aquest obrir els ulls saber-nos i reconèixer-nos mirats, acollits i estimats pel Déu que tot ho crea i recrea. Aquesta nova visió ens condueix a deixar que la solidaritat que habita en cada ésser humà es manifesti, i es produeixi una autèntica conversió del cor, dels nostres hàbits, dels nostres interessos particulars i col·lectius. Només així podrem sortir a les perifèries dels nostres espais càlids i confortables i trobar-nos amb els qui passen gana, set, soledat, abandonament, i des d'aquí semblar iniciatives, projectes, alternatives a un model de societat, d'economia, de pensament, que deixi empremtes d'esperança i de justícia per a tothom.

CULTIVAR L'ESPERIT PER DONAR FORÇA AL NOSTRE COMPROMÍS SOCIAL. No estem sols

L'experiència de ser estimats per Déu és la que fa possible que estimem els germans (cf. 1Jn 4, 10, 16). No es pot donar del que no es té. La experiència de sentir-nos estimats es converteix en motor que ens impulsa a viure cap als altres. És l'Esperit "la força que transforma el cor de la co-

munitat eclesial perquè sigui en el món testimoni de l'amor del Pare, que vol fer de la humanitat, en el seu Fill, una sola família»¹⁸.

Per això, com diu el sant pare Francesc, «sempre cal conrear un espai interior que atorgui sentit cristià al compromís» (EG, 262), que ens faci sortir de la nostra comoditat, dels nostres egoismes, dels nostres prejudicis, per trobar-nos amb la humanitat de cada persona que ens trobem pel camí, i així fer nostres les paraules de Jesús en la sinagoga de Natzaret: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova...» (Lc 4, 18).

SORTIR A L'ENCONTRE. CAMINS DE MISSIÓ. L'anunci i la denúncia

«Pel camí prediqueu dient: "El Regne del cel és a prop. Cureu malalts, ressusciteu morts, purifiqueu leprosos, traieu dimonis; de franc ho heu rebut, doneu-ho també de franc".» (Mt 10, 7-8).

Aneu i sortiu a l'encontre, aquesta és la invitació, la proposta provocadora que rebem de nou avui. Donar de franc la nostra pròpia vida, deixar-nos tocar i desgastar. Ser testimonis d'una fraternitat nova que té la seva arrel en el Déu que estima fins a l'infinit, i que perdona deixant-se clavar en una creu.

Es tracta de sortir a anunciar la bogeria d'una lògica a contracorrent de tots els segles, de tots els temps. La lògica del do i de la gratuïtat, que és capaç de denunciar les injustícies que provoquem els éssers humans alhora que podem transformar les persones i les estructures.

¹⁸ Benet XVI, *Deus caritas est*, 19

Sortir, atrevir-nos canviar, començar. Deixa la teva empremta.

PROMOURE ELS DRETS. TREBALLAR PER LA JUSTÍCIA. Vestits de misericòrdia

Practicar la justícia i la misericòrdia passa per la defensa irrenunciable dels drets humans i fonamentals de les persones. «Vaig tenir gana i em donares de menjar; vaig tenir set i em donares de beure...», aquesta és l'arrel de tota justícia que puguem posar a la pràctica en la nostra vida. No podem estar callats quan no es reconeixen ni respecten els drets de les persones, quan es permet que la seva dignitat sigui ignorada.

Davant nostre s'obren camins d'horitzons amplíssim; només cal que siguem capaços d'encetar-los. En aquests camins podem dibuixar infinites empremtes...

«Ho ha repartit, ho ha donat als pobres; la seva bondat dura per sempre. El qui proveeix el sembrador de gra per a la sembra i dóna pa per a menjar, també us proveirà abundantment de llavor i farà créixer els fruits de la vostra bondat» (2Co 9, 9-10).

MATERIALS

CARTELLS

Els cartells presenten el lema de la campanya i el sub-lema per a aquest any. N'hi ha de dos formats: un de gran, de 48 x 68 cm, i un altre de petit, de 27 x 38 cm.

Nadal

La imatge del cartell de Nadal és senzilla i directa: una empremta, la que estem convidats a deixar posant en pràctica un estil de vida just i solidari. Aquest cartell incorpora el logo «Estima i viu la justícia» que dóna nom a la campanya institucional.

Caritat

La imatge d'aquest cartell ens fa protagonistes; la figura de la silueta pot ser qualsevol, cada persona que contempla la imatge: tot depèn de l'empremta que volem deixar passant per la vida, per la realitat que ens ha tocat viure a cadascun. Empremta propera, empremta que acull i escolta, empremta que construeix una societat més justa i fraterna, empremta de vida.

DÍPTICS I GUIONS LITÚRGICS

Material de suport per conèixer les claus de la campanya i per animar la litúrgia de les celebracions comunitàries.

CARPETA DIDÀCTICA

Conté material de sensibilització que pot ser utilitzat en diversos àmbits (col·legis, parròquies, grups juvenils, comunitats...). Amb una metodologia participativa, ofereix claus per facilitar la comprensió i la reflexió sobre els temes proposats; també ofereix propostes d'acció i sensibilització per promoure els missatges de la campanya.

Conté diferents materials: la guia de campanya, els quaderns didàctics d'adults, de joves i d'infants, i un DVD amb material audiovisual com a suport a la presentació de la campanya i els seus continguts.

Algunes claus per utilitzar el material:

1. La guia de campanya presenta la fonamentació i els continguts generals que aborda la campanya d'enguany. És indispensable una estona de lectura per entendre'l i saber de què estem parlant.
2. Els quaderns didàctics recullen la part pràctica de la nostra feina de sensibilització. Contenen documents de reflexió sobre temes més concrets, dinàmiques per a la feina personal i de grup, que ens acosten a la realitat i, sobretot, ens conviden a adoptar gestos concrets. Se'n pot seleccionar el material que es vulgui treballar, adaptar-lo a la realitat de les persones i els grups. Ofereixen una àmplia varietat de propostes i claus per adoptar hàbits més solidaris i deixar empremtes concretes de justícia en el dia a dia.

PER SABERN-NE MÉS

Col·lecció Càritas Actúa

Els quaderns divulgatius d'aquesta col·lecció que publica Càritas aporten uns continguts que poden ajudar a la reflexió i a la presa de consciència partint de la realitat del món en què vivim, i aporten pistes per orientar-nos en la mena d'empremtes que volem deixar al nostre pas (enllaços web, pel·lícules, suggeriments per a l'acció).

N.º 11: **Salvar nuestro planeta**

N.º 12: **Economía social y solidaria**

Els pots descarregar de la nostra pàgina web:
caritas.es/publicaciones no periódicas

Encíclica *Laudato sii* del sant pare Francesc

Una pregona reflexió sobre l'impacte de les nostres accions sobre el planeta, i una invitació a la societat, als organismes internacionals, a les empreses, a totes les persones que vivim a la Terra a adoptar mesures urgents per cuidar i protegir la Creació.

Segueix-nos al **facebook** facebook.com/caritas.espanol i al **twitter** [@_CARITAS](https://twitter.com/_CARITAS)

Càritas
www.caritas.es